

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Místní referendum

Předkládá: Petr Bezděk

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Druhá strana vazby – „Zadávací list“, který si každý student vyzvedne začátkem března na katedře, na které má zadáno téma)

Třetí strana vazby – „Zadávací list“, který si každý student vyzvedne začátkem března na katedře, na které má zadáno téma)

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Místní referendum“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Petr Bezděk

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za cenné rady a připomínky, které byly velmi užitečné.

Obsah

1	Úvod	8
2	Demokracie	9
2.1	Ústavní zakotvení demokracie	9
2.2	Zastupitelská demokracie	11
2.2.1	Typy zastupitelské demokracie	11
2.3	Přímá demokracie	12
2.3.1	Volby	12
2.3.2	Referendum	15
2.3.3	Petice	16
3	Místní referendum	17
3.1	Možné otázky místního referenda	19
3.2	Vyhlášení místního referenda	20
3.3	Hlasování	26
3.4	Soudní ochrana	29
4	Referendum ve vybraných zemích	32
4.1	Slovensko	32
4.2	Polsko	33
4.3	Maďarsko	34
4.4	Německo	34
4.5	Dánsko	35
4.6	Belgie	36
4.7	Francie	36
4.8	Velká Británie	37
5	Místní referenda v ČR	38

5.1	Témata místního referenda	39
5.2	Velikost obce	41
5.3	Společné konání s volbami	42
6	Závěr	43
7	Resumé.....	44
8	Zdroje.....	45

1 Úvod

Jedním ze znaků demokracie je možnost participace občanů na politice státu. Mohou při tom využít prvky přímé i nepřímé demokracie. Mezi prvky nepřímé, zastupitelské demokracie, patří hlavně volby, kdy občané si volí zástupce, kteří by měli reprezentovat jejich politický názor a postoje. V zastupitelské demokracii nevládne tedy lid přímo, ale prostřednictvím svých zvolených zástupců. Volby však nejsou jedinou možností pro občany jak vyjádřit svůj názor. Mohou využít i prvků přímé demokracie, což jsou hlavně petice a referenda. Oba tyto instituty přímé demokracie mají své zakotvení v Listině základních práv a svobod. Konkrétněji jsou oba tyto instituty upraveny v samostatných zákonech.

Místní referendum jak jej známe dnes, se v ČR začalo využívat prakticky až po roce 1989 po demokratizaci společnosti. Ačkoli již za první republiky bylo možné konat referendum, nebyli to však občané, kdo referendum inicioval, nýbrž stát. I v současné právní úpravě může referendum iniciovat stát, ačkoliv využil tuto možnost jen jednou, a to v případě kdy občané hlasovali pro vstup ČR do EU. Hlavním iniciátorem místních referend jsou především občané, kteří mohou pomocí místního referenda rozhodovat o určitých otázkách týkajících se samostatné působnosti obce nebo mohou tímto institutem upozornit zastupitelstvo na důležitý problém.

A tímto se dostávám k tématu méjí bakalářské práce místní referendum. Ve své práci se zaměřím na proces spojený s místním referendem od sepsání návrhu přípravným výborem až po vyhlášení místního referenda. Celý tento proces podléhá soudní ochraně. Dále se změřím na právní zakotvení místního referenda v právním řádu ČR, jde hlavně o zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu a o změně některých zákonů. Svě zakotvení má místní referendum i v Ústavě a Listině základních práv a svobod. Řada přijde i na vybrané judikáty, které pomohli objasnit problematické otázky místního referenda. Cílem této práce bude sledovat a objasnit celý postup potřebný pro přijetí místního referenda.

2 Demokracie

Poprvé se s tímto pojmem setkáváme ve starověkém Řecku v Athénách. Pojem demokracie je složenina řeckých slov démos (lid) a kratein (vládnout). Doslovně přeloženo je demokracie vláda lidu, ačkoliv Řekové původně pojem démos používali pro *chudé* nebo pro *množství*.¹

2.1 Ústavní zakotvení demokracie

Druhá éra demokracie nastala v 18. a 19. století. V tomto období se začíná vyvíjet zastupitelská demokracie. S tímto typem demokracie se setkáváme i dnes. Občané se mohou podílet nepřímo, prostřednictvím zvolených zástupců.² V tomto období, konkrétně v druhé polovině 19. st., se začínají v Rakouské monarchii objevovat první ústavy. Ačkoliv většina z nich byla oktrojovaných - vydány vládou bez účasti zástupců lidu, v některých se už ukazovaly demokratické prvky, např. Schmerlingova ústava z roku 1861 uvedla v platnost Říjnový diplom, který zlepšoval postavení zemských sněmů. Poslední ústavou byla Prosincová ústava z roku 1867, ta platila až do rozpadu Rakouska – Uherska. V roce 1867 byl přijat i *státní zákon o všeobecných právech státních občanů pro království a země zastoupené v říšské radě*, který je předchůdcem Listiny základních práv a svobod, např. čl. 2 zaručuje rovnost osob před zákonem.³

V roce 1918 vznikla Československá republika tzv. Recepčním zákonem.⁴ Tento zákon určil jako nejvyšší orgán Národní shromáždění a ponechal platnou právní úpravu Rakouska-Uherska. Ten samý rok byla přijata i prozatímní ústava, která upravovala Národní shromáždění, presidenta a vládu, zmínka zde byla i moci soudní - *Rozsudky a nálezy soudů vyhlášují se jménem republiky*⁵. Zajímavostí bylo, že Národní shromáždění volilo vládu.⁶ V První republice platila ústava z roku 1920, skládala se z 6 hlav a 134 paragrafů. Tato ústava čerpala

---

¹ HEYWOOD, Andrew. Politologie. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004, s. 87 ISBN 80-86432-95-5

² HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. Demokracie : teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007. s. 20. ISBN 978-80-210-4249-0

³ https://is.muni.cz/el/1422/jaro2015/MP201Zk/um/web/doc/19-stoleti/Prosincova_ustava_1867.pdf

⁴ <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4f6mjrfuya>

⁵ Citace: Zákon č. 18/1918, o prozatímní ústavě. čl. 13

⁶ Zákon č. 18/1918, o prozatímní ústavě.

hlavně z ústav Spojených států amerických, Švýcarska, Francie a z Prosinčové ústavy Rakouska – Uherska. Ústava je demokraticky orientovaná, což je vidět v čl. 1 odst. 1: *Lid je jediný zdroj veškeré státní moci v republice Československé*⁷ a v čl. 2: *Stát československý jest demokratická republika, jejíž hlavou je volený president*.⁸ Jedním ze zajímavých prvků bylo i zrovnoprávnění volebního práva pro muže i ženy, *právo voliti do sněmovny poslanecké mají všichni státní občané Československé republiky bez rozdílu pohlaví, kteří překročili 21. rok věku svého a vyhovují ostatním podmínkám řádu volení do poslanecké sněmovny*.⁹ Tato ústava platila až do března 1939 a s omezeními do roku 1948.

Následovala ústava z roku 1948, ačkoliv byla formálně demokraticky orientovaná, objevovaly se zde už ideologické myšlenky - *My, lid československý, prohlašujeme, že jsme pevně rozhodnutí vybudovat osvobozený stát jako lidovou demokracii, která nám zajistí pokojnou cestu k socialismu*.¹⁰ Ústava z roku 1948 zrušila ústavní soudnictví. V roce 1960 vznikla nová ústava, která byla silně ideologicky zaměřena a jako hlavní moc ve státě určovala komunistickou stranu - *Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejvzdělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence*.¹¹ Ústavní zákon o československé federaci z roku 1968, federalizuje stát na Českou socialistickou republiku a Slovenskou socialistickou republiku. Každá země měla svoji národní radu, což byl zákonodárny orgán v jednotlivých státech. Nejvyšší zákonodárny orgán ve federaci bylo federální shromáždění. V tomto zákoně je i zmínka o ústavním soudu, ten však nezačal fungovat.¹² V roce 1970 byl novelizován ústavním zákonem č. 125/1970. Novela zapříčinila oslabení moci republik. V 80 letech byla připravována nová tzv. trojná ústava, nikdy však nebyla dokončena.

V roce 1990 opět dochází ke změně ústavy ústavním zákon č. 46/1990. Tento ústavní zákon byla novela ústavních zákonů č. 100/1960 a 143/1968. V roce 1991 byla přijata Federálním shromážděním Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon.

Česká a Slovenská federativní republika se rozpadla 31. 12. 1992, na jejím místě vznikly dva nové státy – Česká republika a Slovenská republika. První zákon, který byl roku 1993

---

⁷ Citace: Zákon č. 121/1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky čl. 1 odst. 1

⁸ Citace: Zákon č. 121/1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky čl. 2

⁹ Citace: Zákon č. 121/1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky čl. 9

¹⁰ Citace: Ústavní zákon č. 150/1948, Ústava Československé republiky preambule

¹¹ Citace: Ústavní zákon č. 100/1960, Ústava Československé socialistické republiky čl. 4

¹² Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. o československé federaci

přijata, byla nová ústava. Tato ústava, platná v současné právní úpravě, zakotvuje demokratické hodnoty, konkrétně čl. 1 odst. 1: “*Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.*”¹³ Článek 2. upravuje základy pro přímou a nepřímou demokracii.¹⁴

2.2 Zastupitelská demokracie

Princip zastupitelské demokracie spočívá v tom, že občané za sebe volí zástupce, kteří je zastupují. V právním řádu ČR nalezneme několik orgánů zastupitelské demokracie. Mezi nejvýznamnější orgány patří poslanecká sněmovna a senát, dále je třeba zmínit zastupitelstva krajů a obcí a Evropský parlament. Mohl by se sem řadit i post prezidenta republiky, kterého v ČR od roku 2013 volí přímo občané.

Počet mandátů v poslanecké sněmovně a senátu je neměnný. Do poslanecké sněmovny se volí 200 poslanců, do senátu 81 senátorů.¹⁵ Co se zastupitelstev týče, mohou se počty jejich členů měnit v závislosti na počtu obyvatel dané obce nebo kraje.¹⁶ Počet členů Evropského parlamentu se může také měnit. Maximální hranice je nastavena na 750 členů s tím, že každý členský stát EU musí mít minimálně 6 členů a maximálně může mít jeden členský stát 90 členů.¹⁷ Momentálně má Česká republika 21 zástupců v Evropském parlamentu.¹⁸

2.2.1 Typy zastupitelské demokracie

Zastupitelská demokracie se dále člení na prezidentskou a parlamentní. Hlavní rozdílem je odlišný způsob, jak jsou rozděleny kompetence a vzájemný vztah mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní. Moc soudní je u obou modelů oddělena a tak se sleduje vztah mezi mocí zákonodárnou a výkonnou.¹⁹

Parlamentní demokracie je typická pro monarchie a republiky. V čele stojí prezident či monarcha, ale hlavní slovo má parlament. Vlády vznikají a zanikají díky němu. Parlament vy-

---

¹³ Citace: Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 1 odst. 1

¹⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 2 odst. 1 a 2

¹⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 16

¹⁶ Např. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů § 27

¹⁷ Smlouva o Evropské unii, čl. 14

¹⁸ <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/map.html>

¹⁹ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. Demokracie : teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007. s. 35. ISBN 978-80-210-4249-0.

slovuje podporu vlády a vláda se parlamentu zodpovídá. Pokud vláda nedostane důvěru, jmenuje prezident nového premiéra, který se pokusí získat důvěru pro svoji vládu.²⁰ Mezi parlamentní demokracie patří např. ČR a Velká Británie.

V prezidentské demokracii je moc zákonodárná striktně oddělena od moci výkonné. Funkce prezidenta v této formě demokracie je spojena s funkcí premiéra. Prezident tedy jmenuje vládu, která je mu odpovědná. Typickým příkladem prezidentská demokracie jsou Spojené státy americké.

Poloprezidentské systémy spojují principy prezidentských a parlamentárních demokracií. Prezident má zde silnější pozici než v parlamentární demokracii. Je zpravidla volen přímo občany a dělí se o výkonnou moc s premiérem. Mezi země využívající poloprezidentký systém patří Francie a Ruská federace

2.3 Přímá demokracie

Přímá demokracie dává možnost občanům, podílet se přímo na správě věcí veřejných. Mezi instituty přímé demokracie lze zařadit volby, referenda a petice.

Přímou demokracii lze dělit na rozhodovací a konzultativní, to s ohledem na to jak je využit hlas občana. “ *Podstatným rozlišovacím znakem je právní vlastnost ústavního prostředku charakterizovaná tím, zda tento prostředek vyvolává bezprostředně účinky rozhodnutí, nebo je “pouze” vyjádřením názoru před samotným rozhodnutím - byť názorem závazným. Formami rozhodovací přímé demokracie jsou zejména volby a referendum. Konzultativní demokracie se zakládá na metodách, kdy lid posuzuje návrhy státních rozhodnutí před jejich vlastním vydáním.*”²¹ Z tohoto vyplývá, že rozhodovací formou se musí orgány řídit, kdežto konzultativní forma má hlavně podpůrný charakter

2.3.1 Volby

Volby upravují volební zákony. Tento institut přímé demokracie dává možnost občanů volit za sebe zástupce. Volby se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Klasické volby se konají dva dny, pokud jsou volby dodatečné, opakované, nebo nové, hlasování je jen jednodenní.

---

²⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 68 odst. 1 - 4

²¹ Citace: KLÍMA, Karel. Státověda. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 85 s. ISBN 80-868-9898-9

Důležitým pojmem co se voleb týče je volební způsobilost. Rozlišují se dva typy způsobilosti – aktivní a pasivní.

Aktivní volební právo znamená, že dotyčná osoba splňuje určité zákonné znaky a má právo volit. Zpravidla v ČR může volit každá osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území ČR, popřípadě na území, kde se konají volby. Volit mohou i cizinci starší 18 let s trvalým pobytem, pokud to stanoví mezinárodní smlouva. Existují i výjimky, kvůli kterým nelze vykonávat své aktivní volební právo. Jedná se zejména o omezení svéprávnosti a o omezení svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. Volit nemohou ani vojáci z povolání na zahraničních misích a záložní vojáci v zahraničí.²²

Pasivní volební právo znamená, právo být volen. Oproti aktivnímu volebnímu právu se pasivní volební právo vyznačuje rozdílnou minimální věkovou hranicí pro kandidáty. Minimální volební hranice pro zastupitelstva je 18 let.²³ Pro Poslaneckou sněmovnu a Evropský parlament je shodná minimální hranice 21 let.²⁴ Pro volby do Senátu je minimální hranice 40 let.²⁵ Problémem pro pasivní volební právo je neslučitelnost funkcí, kdy jedna osoba nesmí zastávat zároveň dvě navzájem neslučitelné funkce, např.: Nikdo nesmí být zároveň člen Poslanecké sněmovny a Senátu.²⁶

V ČR se používají hlavně dva volební systémy. Volební systém absolutní většiny a proporční volební systém. Volby vyhlašuje prezident republiky pomocí rozhodnutí²⁷ a to nejpozději 90 dní před jejich konáním.²⁸ Výjimkou jsou volby prezidenta republiky, ty vyhlašuje předseda Senátu nejpozději 30 dní před jejich konáním.²⁹

---

²² Např.: Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

²³ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů § 5 odst. 1

²⁴ Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů § 25 a zákon č. 62/2003 Sb. o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů § 5

²⁵ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů § 57

²⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. čl. 21

²⁷ Např.: Rozhodnutí č. 85/2018 Sb., prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu České republiky, do zastupitelstev obcí a zastupitelstev městských obvodů a městských částí ve statutárních městech a do zastupitelstva hlavního města Prahy a zastupitelstev jeho městských částí

²⁸ Např.: Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů § 3 odst. 1

²⁹ Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů § 3 odst. 1

Volební systém absolutní většiny je typický pro volbu prezidentů. V ČR je spjat s volbou prezidenta a volbami do Senátu. Princip je jednoduchý, k vítězství je potřeba více než 50% všech hlasů. V tomto systému se využívají jednomandátové volební obvody. Většinou se jedná dvoukolový systém. Do druhého kola postupují dva nejsilnější kandidáti z prvního kola, vítěz druhého kola se stává i vítězem mandátu. To neplatí tehdy, pokud již v prvním kole získal jeden z kandidátů více než 50% všech hlasů, v tomto případě se stává vítězem mandátu.

Proporční volební systém se v ČR využívá pro volby do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a pro volby do zastupitelstev. Tento volební systém odráží volební podporu občanů pro jednotlivé strany. Ne každá strana, která je na kandidátní listině, musí být zvolena. Existuje volební klausule, která určuje minimální počet hlasů (v ČR je to 5%³⁰), aby se politická strana dostala do Poslanecké sněmovny. Zbytek hlasů se přepočítává pomocí d'Hodtovy metody. Princip této metody spočívá v přerozdělení mandátů na základě získaných hlasů ve volbách. Mandáty se rozdělují ve více kolech, kdy počet mandátů je roven počtu kol a v každém kole získá mandát jen jedna strana. Výpočet se provádí takto
$$\frac{\text{Celkový počet hlasů}}{(\text{mezisoučet mandátů}+1)}$$
. *(takto je tento vzorec použit pro komunální volby, stejně jako pro volby do Poslanecké sněmovny a do Evropského parlamentu. Jedinou výjimkou jsou volby do zastupitelstev krajů. Zde je první dělitel 1,42 místo dělitele 1, jinak je vzorec použit beze změny.)* Mnohem výstižněji to bude vidět v *Tabulce 1*, kdy budou čtyři politické strany bojovat o šest mandátů.³¹ V tomto případě Strana B získá čtyři mandáty, Strana A a Strana C získají po jednom mandátu.

---

³⁰ Sp, zn. Pl.ÚS 42/2000 – tento judikát známý jako “Velký volební náleží” reagoval na novelu zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, která výrazně změnila volební systém poměrného zastoupení v ČR. Jedním z bodů novely byla i změna volební klausule z 5% na 10%. Ústavní soud se v tomto náleží rozhodl navrátit minimální hranici na 5%, protože 10% klausule podle Ústavního soudu nerespektuje zásadu proporcionality a zásadu minimálního státního zásahu do rovnosti volebního práva v systému poměrného zastoupení.

³¹ https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty

Tabulka 1

	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D
1. mandát	21 529	64 583	21 527	16 126
2. mandát	21 529	$64\ 583/2 = 32\ 292$	21 527	16 126
3. mandát	21 529	$64\ 583/3 = 21\ 528$	21 527	16 126
4. mandát	$21\ 529/2 = 10\ 765$	21 528	21 527	16 126
5. mandát	10 765	$64\ 583/4 = 16146$	21 527	16 126
6. mandát	10 765	16146	$21\ 527/2 = 10\ 764$	16 126

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty

2.3.2 Referendum

Referendum neboli lidové hlasování je v současné právní úpravě upraveno zákonem č. 22/2004 Sb. Tento institut přímé demokracie dává možnost občanům komunikovat se zastupitelstvem a ukázat zastupitelstvu svůj názor na daný problém. Zákon ale jasně stanovuje, o jakých otázkách lze a nelze referendum konat. Poukazuje i na orgány účastnící se procesu místního referenda od sepsání návrhu na referendum až po vyhlášení výsledků hlasování. Výsledek hlasování je závazný a zastupitelstvo se jím musí po 24 měsících řídit. Oproti minulé právní úpravě zlepšuje soudní ochranu referenda.³² V ČR mohou být tři druhy referend – obecní referendum, krajské referendum a státní referendum.

Referenda mohou být ratifikační nebo konzultativní. Ratifikační referendum má závazný charakter a zastupitelstvo je povinno řídit se jeho rozhodnutím. Konzultativní má jen podpůrný charakter. Výsledkem je stanovisko obce o příslušné otázce. Obec se sice o otázce vyjádří, ale nerozhodne o ní.³³

Dále se mohou rozlišovat referenda na obligatorní a fakultativní. Obligatorní referendum určuje, o čem rozhodují zákonodárci a o čem rozhoduje lid, např. lid může v Dánsku rozhodovat pomocí obligatorního referenda o změně ústavy. Pro fakultativní referendum platí, že zákonodárci dají možnost občanům se k dotýcné otázce vyjádřit pomocí referenda.

³² Zákon 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

³³ RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 300 ISBN 978-80-210-4881-2.

2.3.3 Petice

Petici upravuje zákon č. 85/1990 Sb. a podobně jako je to u práva na místní referendum, toto právo je garantováno Listinou, konkrétně čl. 18: *“Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.”*³⁴ Otázky navrhované v petici mají i své negativní vymezení. Nesmí se týkat nezávislého zasahování soudů a není přípustné vyzývat v petici k porušování ústavy, zákonů a základních práv a svobod.

Petice je vždy v písemné formě a je k ní přiložen podpisový arch osob, které souhlasí s požadavkem petičního výboru. Stejně jako v případě místního referenda není petiční výbor právnická osoba. Správní orgán, který převzal petici, je nucen ji přijmout a odpovědět na ni, ať už kladně nebo záporně. Svoji odpověď, ve které je odůvodněno jeho stanovisko, předkládá buď podavateli petice, nebo zástupci petičního výboru nejpozději do 30 dní.³⁵ V tomto se výrazně liší od místního referenda, protože u petice počet podpisů nehraje roli.

Občané mohou podat stížnost, pokud nebyli spokojeni s postupem správního orgánu. Tato stížnost může být podána ústní i v písemné formě. Správní orgán vedoucí řízení má 60 dnů na vyřízení stížnosti. Jestliže není stížnost řádně vyřízena, mohou chtít občané po nadřízeném správním orgánu, aby prošetřil, jakým způsobem byla stížnost vyřízena.³⁶

Další možností ochrany je ochrana proti nečinnosti správního orgánu. Soud v tomto případě uloží povinnost správnímu orgánu, aby vydal osvědčení nebo rozhodnutí. Tuto možnost lze využít jen v případě, že byly vyčerpány všechny ostatní dostupné prostředky.³⁷

---

³⁴ Citace: Listina základních práv a svobod čl. 18/1

³⁵ Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

³⁶ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád § 175

³⁷ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 79

3 Místní referendum

Místní referendum neboli všelidové hlasování patří mezi instituty přímé demokracie. Výsledek hlasování je závazný a oprávněné osoby mají možnost se vyjádřit k položené otázce buď souhlasem, nebo nesouhlasem. Položená otázka nesmí spadat do přenesené působnosti obce.³⁸

První zmínka o místním referendu v československém právním řádu pochází z roku 1920 a to zákonem č. 121/1920 Sb.³⁹ V případě tohoto předpisu nešlo o klasické referendum, jak jej známe dnes, ale o lidové hlasování na celostátní úrovni. Použilo se v případě, že vláda nesouhlasila se zamítnutím návrhu od Národního shromáždění a mohla vyvolat referendum. Výsledek hlasování v místním referendu mohl přehlasovat rozhodnutí Národního shromáždění, a tudíž lid rozhodl, jestli má být zákon vyhlášen či nikoli. Referendum se nemohlo konat o všech otázkách. Mezi nepřijatelné otázky patřily neschválené vládní návrhy, týkající se změny nebo doplnění Ústavy ČSR a jejích součástí.⁴⁰

Ústavy, které poté následovaly, byly Ústava Československé republiky ze dne 9. května 1948, Ústava Československé socialistické republiky z roku 1960, resp. Ústavní zákon o československé federaci (1968). Žádná z těchto ústav neobsahovala zmínku o konání referenda.⁴¹

V roce 1990 byl přijat ústavní zákon č. 264/1990, který novelizoval sedmou hlavu Ústavy Československé republiky (1960). Článek 86 odst. 3 obsahuje možnost občanů se podílet na místní samosprávě pomocí místního referenda.⁴² V roce 1990 vznikl i zákon č. 367/1990 Sb., o obcích. Tento právní předpis v původním znění v § 26 definoval, co může být předmětem místního referenda⁴³ a dále v tomto paragrafu odkazoval na zvláštní zákon č. 298/1992 Sb.,

---

³⁸ FILIP, Jan. Ústavní právo České republiky I. díl: Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR. 4. opravené a doplněné vydání. Masarykova univerzita v Brně: Doplněk, 2003, s. 395. ISBN 80-210-3254-5.

³⁹ https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

⁴⁰ Zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ MATES, Pavel. Právní úprava místního referenda. Právní fórum. 2/2007, roč. IV, s. 55.

⁴² Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

⁴³ Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 26

který kromě místního referenda upravoval i volby do zastupitelstev obcí. Později volby do zastupitelstev obcí upravoval samostatný zákon č. 152/1994 Sb.

V roce 1993 byla přijata nová Ústava. Institut místního referenda v ní není ústavně zakotven, ale volně vychází z 2 čl. odst. 2 Ústavy: „*Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.*“ Podstatný pro ústavní zakotvení místního referenda je i 21 čl. odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „*občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.*“ Institut místního referenda je naopak součástí ústavy např. ve Francii, v Polsku, v Portugalsku, v Bulharsku nebo na Slovensku.⁴⁴ Na Slovensku se otázka v místním referendu může týkat i odvolání starosty obce.⁴⁵ Z Listiny vychází i judikatura Ústavního soudu, který na základě 21 čl. odst. 1 potvrdil, práva občanů podílet se na správě věcí veřejných.⁴⁶

Nynější zákonná úprava místního referenda se opírá o zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. Předěšlá úprava zákon č. 298/1992 Sb., totiž dostatečně nezohledňovala soudní ochranu místního referenda.⁴⁷

V roce 2004 přistoupila Česká republika do Evropské unie na základě výsledků z celostátního referenda. Referendum se konalo ve dnech 13. a 14. června 2003. (*Tabulka 2*)

Tabulka 2

Počet oprávněných občanů	Vydané obálky	Volební účast	Celkem platných hlasů	Počet hlasů ANO	Počet hlasů NE
8 259 525	4 560 399	55,21 %	4 557 960	3 446 758	1 010 448

Zdroj: <https://volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>

Co se týče úpravy místního referenda v právu Evropské unie, tak tento institut zde není nikde zakotven. Evropská unie nechává plně na členských státech, jak budou ve svém právním řádu řešit úpravu místního referenda. Sjednocení měla přinést Evropská charta místní samosprávy. V článku 3 je zmíněn zastupitelský princip. Zastupitelstvo by nemělo omezovat

⁴⁴ RIGEL, Filip. Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou 1. vyd. Praha: Leges, 2011, s. 16. ISBN 978-80-87212-85-1

⁴⁵ Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení §11a písm. b

⁴⁶ Nález ÚS č. I. ÚS 101/05 ze dne 13. 3. 2007 [48/2007 USn.] K rozhodnutí soudu o návrhu na vyhlášení místního referenda

⁴⁷ MATES, Pavel. Právní úprava místního referenda. Právní fórum. 2/2007, roč. IV, s. 55.

možnost shromáždění občanů, referenda nebo jakékoliv možnosti občanů přímo se podílet na samosprávě, pokud to občanům dovolí zákon. Dále článek 5 se týká změny hranic místních územních jednotek. Pokud by mělo k nějaké takové změně dojít, je třeba, aby byla prokonzultována s občany dotčeného území, například pomocí místního referenda.⁴⁸

3.1 Možné otázky místního referenda

V místním referendu se mohou řešit jen otázky spadající do samostatné působnosti obce nebo statutárního města.⁴⁹ Výčet věcí, které spadají do samostatné působnosti, jsou vyčleněny v zákoně o obcích. Patří sem veškerá oprávnění zastupitelstva obce a velká část kompetencí rady obce, které jsou uvedeny v zákoně⁵⁰, např.: spravování majetku obce, nakládání s prostředky z obecního rozpočtu, spolupráce s jinou obcí či obcemi, atp.

Pokud daná otázka spadá do samostatné působnosti obce, je třeba zjistit, jestli se o takové otázce dá vytvořit místní referendum. Ne všechny otázky jsou v místním referendu přípustné. Mezi nepřipustné otázky patří např.: místní referendum o místních poplatcích, místní referendum o odvolání starosty nebo primátora, místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce a dalších členů zastupitelstva obce, jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce a statutárního města. Dále se v místním referendu nesmí řešit otázka, která by byla v rozporu se zákonem. Kompletní výčet otázek, o kterých se nemůže rozhodovat v místním referendu lze nalézt v zákoně o místním referendu.⁵¹

Mezi přípustné otázky lze řadit otázky týkající se smluvního závazku obcí. I když zpočátku byla judikatura velmi nejednotná a místy až protichůdná. Krajské soudy vycházely ze starého občanského zákoníku § 488 (dnes § 1721 občanského zákoníku) – smlouvy mají být plněny. Z tohoto hlediska považovaly krajské soudy místní referendum ohledně těchto otázek za nepřipustné. Sjednocení dodal až Ústavní soud svými nálezy.⁵² Ústavní soud se přiklonil k příznivějšímu výkladu pro referendum. V těchto nálezech uvádí, že na základě referenda bezprostředně nevzniká ani nezaniká žádný soukromoprávní vztah. Referendum pouze zavazuje zastupitelstvo, aby jednalo v zájmu svých občanů, a to v mezích jaké stanoví zákon.

---

⁴⁸ RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 297. ISBN 978-80-210-4881-2.

⁴⁹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 6

⁵⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích § 84, § 85 a § 102

⁵¹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 7

⁵² Nálezy ÚS sp. zn. III. ÚS 873/09, III. ÚS 263/09 a III. ÚS 995/09

Jednou z problematických otázek je konání místního referenda o přijetí obecně závazné vyhlášky. Zákon sice zakazuje řešit v referendu přijetí konkrétního znění obecně závazné vyhlášky, ale z rozhodnutí soudu je možné konání místního referenda, které zavazuje obec řešit určitou její problematiku např. zákaz hazardu. Tuto otázku může obec řešit pomocí obecně závazné vyhlášky.⁵³

Problematickou otázkou místního referenda je také taková, která se týká územního plánování obce. Vyjádřil se k tomu ústavní soud, který zrušil rozhodnutí krajského soudu. Ústavní soud rozhodl, že místní referendum o územním plánování se může konat, pokud je územní plánování ve fázi návrhu.⁵⁴

Za nepřipustnou otázku v místním referendu se považuje otázka, která je shodná s námitkami podanými proti návrhu územního plánu, pokud o nich již rozhodl příslušný správní orgán před podáním návrhu na konání referenda. V tomto případě se místní referendum konat nemůže, protože o otázce, kterou navrhl přípravný výbor, se rozhoduje ve zvláštním řízení.⁵⁵

3.2 Vyhlášení místního referenda

Vyhlásit místní referendum se dá jen dvěma způsoby. Prvním způsobem je vyhlášení na základě návrhu přípravného výboru. Tento návrh musí podpořit určité procento obyvatel obce, nebo její části, oprávněných hlasovat v místním referendu (*Tabulka 3*). „*Stanovením potřebné podpory oprávněných osob v místním referendu hlasovat pro návrh na konání místního referenda, který je podaný přípravným výborem, je v podstatě řešena otázka, do jaké míry bude institut místního referenda využíván, samozřejmě však v těch případech, které zákon předpokládá.*”⁵⁶

Druhým způsobem je vyhlášení referenda z rozhodnutí zastupitelstva obce či statutárního města. Zastupitelstvo obce či statutárního města rozhoduje o vyhlášení místního referenda prostou většinou všech členů zastupitelstva. Poté je třeba vyvěsit vyhlášení o konání místního referenda nejméně po dobu 15 dnů na úřední desce.⁵⁷

---

⁵³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. října 2014, č. j. Ars 3/2014 – 41

⁵⁴ Nález ÚS ČR ze dne 12. března 2007, sp. zn. I. ÚS 101/05

⁵⁵ Krajský soud v Praze, sp. zn. 50 A 1/2013 – 115 ze dne 30. 1. 2013.

⁵⁶ Citace důvodové zprávy k zákonu č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů k § 8

⁵⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 8, § 13 a § 14

Tabulka 3

Počet obyvatel	Potřebné procento oprávněných osob
do 3 000 obyvatel	30 % oprávněných osob
do 20 000 obyvatel	20 % oprávněných osob
do 200 000 obyvatel	10 % oprávněných osob
nad 200 000 obyvatel	6 % oprávněných osob

Zdroj: Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 8 odst. 2

Návrh přípravného výboru

Přípravný výbor je uskupení minimálně tří osob, které mají právo hlasovat v místním referendu. Mezi jeho pravomoci patří: návrh na uspořádání místního referenda, dále může delegovat členy do komisí pro hlasování. Může také žádat soudní ochranu v případě, aby soud určil, že má být referendum vyhlášeno nebo že návrh nemá vady a v případě, kdy je podezření na neplatnost hlasování nebo neplatné rozhodnutí v místním referendu. Přípravný výbor určí osobu zmocněnou, která bude jeho jménem jednat. Úkony této osoby jsou závazné pro přípravný výbor.

Podle nálezu Ústavního soudu není přípravný výbor právnická osoba, má však procesní způsobilost. Může vykonávat úkony, které jsou obsaženy v zákoně o místním referendu. Kromě jiného je oprávněn podat ústavní stížnost, má-li za to, že nebyla dodržena ústavně zaručena práva a svobody během soudního přezkumu rozhodnutí zastupitelstva obce.⁵⁸

Zajímavý byl případ, kdy se zmocněnkyně dohodla se zastupitelstvem obce a nechtěla dále usilovat o místní referendum. S tímto názorem souhlasil i druhý člen přípravného výboru. Třetí členka byla ale proti. Rozhodla přípravný výbor rozšířit o dva členy a ti pak společně zvolili novou zmocněnkyni, která podala k soudu návrh, aby změnil rozhodnutí zastupitelstva a vyhlásil místní referendum. Krajský soud zamítl tento návrh, protože nebyl podán oprávněnou osobou a označil jej za nedemokratický.⁵⁹

Návrh přípravného výboru musí splňovat určité náležitosti. V návrhu musí být jasné, na jakém území se bude referendum konat, jestli má být pro celou obec nebo jen pro její urči-

⁵⁸ Nálezu ÚS č. I. ÚS 101/05 ze dne 13. 3. 2007 [48/2007 USn.] K rozhodnutí soudu o návrhu na vyhlášení místního referenda

⁵⁹ Usnesení sp. zn. 57 A 49/2012

tou část. Poté je důležité, jaké bude mít podaná otázka znění. Otázka musí být formulována jednoduše a srozumitelně, odpověď na ní musí být buď ano či ne. (Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo obce XY učinilo všechny kroky v samostatné působnosti tak, aby byla umožněna výstavba nového bazénu?) Mezi další náležitosti patří odůvodnění návrhu, což znamená, proč vznikl nápad uspořádat místní referendum. Návrh musí také obsahovat odhad nákladů, které jsou spojeny s provedením místního referenda a jeho realizací a způsoby jejich úhrady. V návrhu se také určuje, kdo bude zmocněncem přípravného výboru a také je zde jasná identifikace všech jeho členů – jméno, příjmení, datum narození, místo trvalého pobytu, a podpisy všech členů výboru.

Podpisový arch

Důležitou součástí návrhu je podpisový arch. Podpisový arch musí také splňovat určité body, které jsou částečně shodné s náležitostmi návrhu přípravného výboru. Musí zde být vyznačení území, na němž se má místní referendum konat. Na podpisovém archu má být také zapsána otázka, o níž má být projednáno v místním referendu. Důležité je, aby zde byla také identifikace členů přípravného výboru a oprávněné osoby, která podpisový arch podepíše. Oproti návrhu přípravného výboru musí podpisový arch obsahovat upozornění pro oprávněné osoby podporující místní referendum. Pokud osoba podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo podepíše podpisovou listinu neoprávněná osoba, či pokud zde uvede nepravdivé údaje, hrozí pokuta až 3 000 Kč. Jak návrh přípravného výboru, tak i podpisová listina nesmějí být vystaveny v prostorách státních orgánů a orgánů územní samosprávy.⁶⁰

Přípravný výbor může použít stejné podpisové archy, pokud se výrazně nezměnilo zadání otázky, obsazení osob v přípravném výboru a nedošlo ke změně právních předpisů souvisejících s místním referendem nebo otázkou v něm položenou. Takto rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem, potom co se rozhodl Magistrát města Teplice vyřadit předložené podpisové archy, protože byly stejné, jako ty co byly použity před 2 lety. Zároveň je patrné z tohoto rozhodnutí, že není minimální lhůta pro sběr podpisů do podpisových archů.⁶¹

Obecní úřad se může rozhodnout nevyhlásit místní referendum, protože nebudou shodné údaje na podpisovém archu s údaji v databázi obyvatel. Takový případ se stal v Plzni, kdy organizace Děti Země, chtěla vyhlásit místní referendum proti plánovanému zdražování lístků do MHD, což by mohlo mít za následek vzrůstající počet automobilů dopravu ve městě. V

---

⁶⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 9 - § 11

⁶¹ Usnesení sp. zn. 40 A 7/2014

roce 2004 shromáždili Děti Země 14 750 podpisů pro návrh na vyhlášení místního referenda. Otázky, o kterých mělo být místní referendum, zněly takto⁶²:

- *Souhlasíte s tím, aby město Plzeň jako jediný akcionář společnosti Plzeňské městské dopravní podniky, a.s., rozhodlo, že nejpozději od 1. 7. 2004 budou platit ceny jízdného platné v roce 2003?*⁶³ ANO/NE
- *Souhlasíte s tím, aby město Plzeň jako jediný akcionář společnosti Plzeňské městské dopravní podniky, a.s., nejpozději do konce roku 2004 zavedlo jednorázové přestupné jízdné v ceně maximálně 12 Kč?* ANO/NE
- *Souhlasíte s tím, aby se snižovala četnost spojů Plzeňských městských dopravních podniků, a.s.?* ANO/NE

Magistrát města Plzně se rozhodl škrtnout kolem tří tisíc podpisů, kvůli formálním nedostatkům. Podpisy se neshodovaly údaji v databázi obyvatel. Děti Země dostali od magistrátu desetidenní lhůtu na doplnění chybějících podpisů (zbývalo jich přes dva tisíce). I když se nepodařilo organizaci sehnat potřebný počet podpisů, rozhodla se oslovit přímo zastupitelstvo Plzně o vyhlášení místního referenda z vůle zastupitelstva. Zastupitelstvo se rozhodlo tento návrh ignorovat.⁶⁴

Posouzení návrhu obecním úřadem

Po podepsání návrhu potřebným počtem oprávněných osob, se návrh předkládá příslušnému obecnímu úřadu ke kontrole. Ten přezkoumává všechny náležitosti návrhu a také přezkoumává referenční údaje ze základního registru obyvatel u osob z přípravného výboru a osob podepsaných v podpisovém archu. Tyto údaje však přezkoumává jen v rozsahu nezbytném pro splnění svého úkolu.

Posouzení návrhu může vyústit do několika situací. Když obecní úřad neshledá na návrhu přípravného výboru žádné vady, tak po uplynutí zákonné lhůty vyrozumí zmocněnce. Pokud ovšem návrh nesplňuje všechny své náležitosti, obecní úřad vyzve k nápravě, aby nedostatky byly napraveny. Zároveň vymezení nedostatky, pokud tak neučiní a nestanoví lhůtu k jejich odstranění, je návrh považován za bezvadný.⁶⁵ Za bezvadný je také považován návrh,

---

⁶² Citace: [http://detizeme.cz/kampan.shtml?als\[KID\]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe](http://detizeme.cz/kampan.shtml?als[KID]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe)

⁶³ Ceny jízdného PMDP v roce 2003: Jednorázová plnocenná 8 Kč (zlevněná 4 Kč), jednodenní 40 Kč, měsíční 270 Kč (110 Kč), čtvrtletní 760 Kč (300 Kč), pololetní 1400 Kč (560 Kč), roční 2380 Kč (1080 Kč).

⁶⁴ [http://detizeme.cz/kampan.shtml?als\[KID\]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe](http://detizeme.cz/kampan.shtml?als[KID]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe)

⁶⁵ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze čj. 44 Ca 44/2009-33 ze dne 22. 6. 2009.

kdy obecní úřad ve lhůtě 30 dnů nevysloví žádné námitky vůči návrhu. Bezvadný návrh předkládá zastupitelstvu na dalším zasedání rada obce.

Vyhlášení

Po přijetí návrhu, je stanoven den konání místního referenda. Většinou se stanoví do 90 dnů od jeho vyhlášení. Ovšem v návrhu přípravného výboru může být stanoveno i pozdější datum. Místní referendum se vyhláší usnesením zastupitelstva na úřední desce a po vyhlášení už není možné referendum zrušit.⁶⁶

Jestliže se referendum vyhlásí z iniciativy zastupitelstva, musí být vyhlášeno v jeho funkčním období. Hlasování probíhá v jednom dni, neplatí to ovšem, pokud se koná místní referendum společně s volbami. V takovém případě pro hlasování připadá stejná hlasovací doba jako pro volby.⁶⁷

Je nutno podotknout že zastupitelstvo není přímo vázáno navrženým datem místního referenda a může se od něj odchýlit, ale musí pro to mít zdůvodnění. Když zdůvodnění nebude dostatečné, lze se domáhat soudní ochrany. Pokud to lze volí přípravný výbor společné konání referenda s volbami. S tím ovšem nemusí souhlasit zastupitelstvo, kvůli navržené otázce a může přesunout konání referenda na neatraktivní den, třeba někdy v létě, kdy předpokládá minimální účast. K této problematice se vyjádřil nejvyšší správní soud. Vyznačil dva hlavní důvody pro odchýlení – větší účast obyvatel a velké finanční náklady, s tím že přednost má vždy větší účast u místního referenda.⁶⁸

Pro větší přehlednost vydal Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí graf, který mapuje celou cestu od podání návrhu až po vyhlášení či zamítnutí místního referenda.⁶⁹

---

⁶⁶ Usnesení sp. zn. 30 A 34/2010

⁶⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 12, § 15

⁶⁸ Sbírka rozhodnutí nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2010, Sp. zn.: 44A 62/2010

⁶⁹ Usnesení NSS sp. zn. Ars 7/2014

3.3 Hlasování

Hlasování v místním referendu probíhá na základě tajného, rovného, přímého a všeobecného hlasovacího práva.⁷⁰ Hlasující buď souhlasí, nebo nesouhlasí s konkrétní otázkou.

Osoba oprávněná pro hlasování musí splňovat určité zákonné znaky. Musí mít trvalé bydliště v obci či části obce, ke které se otázka v místním referendu váže. Dále musí být starší 18-ti let a musí být svéprávný ve vztahu k volebnímu právu. Pokud se občan účastní vojenské služby v zahraničí nebo vykonává vojenskou službu v záloze v zahraničí, nemůže se účastnit hlasování v místním referendu.⁷¹ Hlasovat v místním referendu mohou i cizinci s trvalým pobytem na území, kde se referendum koná, jestliže to stanoví mezinárodní smlouva.⁷²

Jestliže se oprávněná osoba pro hlasování do místního referenda nebude nacházet v době hlasování na území, kde se bude místní referendum konat, může si zažádat o hlasovací průkaz na území obce, ve které se nachází.⁷³

Hlasování probíhá ve volebních okrscích. Stejně jako volební okrsek tak i místnost, ve které bude probíhat hlasování, určuje starosta obce. Starosta také edituje změny volebních okrsků prostřednictvím informačního systému územní komunikace. Pokud dojde ke změně území pro volební okrsek je třeba pro ni mít zákonný důvod.⁷⁴ Údaje obsahující území volebních okrsků jsou veřejné a dají se nalézt na stránkách Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, kde se nachází podrobný výpis všech volebních okrsků.⁷⁵

Hlasovací lístky

V místním referendu se hlasuje pomocí hlasovacích lístků, které zajišťuje obec či statutární město, ve kterém rozhodlo zastupitelstvo o jeho vyhlášení.

Hlasovací lístek musí být označen textem „místní referendum“ a je na něm vytištěna otázka, popřípadě otázky, o kterých se bude v referendu hlasovat a volby odpovědí. Opověď „ano“ se musí nacházet v levé polovině a odpověď „ne“ v pravé. Vedle odpovědi „ano“ a od-

---

⁷⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 3

⁷¹ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů §4

⁷² WAGNEROVÁ, Eliška a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 500. ISBN 978-80-735-7750-6

⁷³ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 30

⁷⁴ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů § 26

⁷⁵ <http://services.cuzk.cz/sestavy/VO/>

povědi „ne“ je umístěn rámeček na proškrtnutí vybrané odpovědi. Je-ji položeno více otázek v referendu označují se arabskými čísly počínaje 1. Na hlasovacím lístku nesmí ani chybět vymezení území, na kterém se bude místní referendum konat a den jeho konání.

Pro všechny hlasovací lístky musí být použito stejný typ, velikost a barva písma. Papír, na kterém jsou natištěny, musí mít stejnou barvu, jakost a rozměry a je zde otisk razítka obce nebo statutárního města.⁷⁶

Komise, její úkoly při hlasování a zjišťování výsledků

Komise pro hlasování je kolektivní orgán, nejméně čtyřčlenný, zajišťující přípravu hlasování, jeho řízení a zjišťování výsledků. Jsou tři druhy komisí okrsková, místní a městská. Starosta, popřípadě primátor pokud se jedná o městskou komisi, stanoví 25 dní před hlasováním minimální počet členů komise a uvědomí přípravný výbor, když došlo k referendu z jeho iniciativy.

Přípravný výbor deleguje minimálně jednoho člena do komise, pokud je referendum z jeho iniciativy, doručení seznamu členů starostovi, popřípadě primátorovi. Když je ovšem z iniciativy zastupitelstva, deleguje minimálně jednoho člena starosta, popřípadě primátor, pokud si delegování členů komise nevynahradiło zastupitelstvo obce či statutárního města. Pokud není dostatečný počet členů komise starosta, popřípadě primátor, deleguje zbývající členy komise před jejím zasedáním. Obdobně se postupuje i při snížení počtu členů komise od jejího prvního zasedání až po podepsání zápisu o průběhu a výsledku hlasování. Starosta, popřípadě primátor, co nejrychleji delegují neobsazená místa v komisi. K delegování členů komise a jmenování zapisovatele komise dochází nejpozději 15 dnů před hlasováním.⁷⁷

Po ukončení hlasování vyhotovují členové komise zápis o průběhu a výsledku hlasování. Tento zápis se vyhotovuje ve dvou stejnopisech s podpisy všech členů komise.

V zápise okrskové komise se uvede začátek a konec hlasování popřípadě i jeho přerušování či odložení. Dále je důležité zmínit celkový počet osob oprávněných hlasovat v daném hlasovacím okrsku i celkový počet oprávněných osob, které dostali hlasovací lístky a úřední obálky. V zápise se také uvádí, kolik bylo odevzdáno hlasovacích obálek a součet všech hlasů a to i pro jednotlivé možnosti v referendu. Pokud se někdo rozhodl zdržet hlasování, nevyplnil křížkem ani jednu z možností, uvede se počet dotyčných osob také do zápisu. V případě stíž-

---

⁷⁶ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 33

⁷⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 21

nosti podané komisi se zapíše stručný popis stížnosti a jejího řešení. Jakmile okrsková komise dokončí sčítání hlasů, podepíše se všichni členové. Pokud některý ze členů chybí, uvede se jeho jméno a důvod jeho nepřítomnosti. Nakonec se zápis okrskové komise předá v podobě jednoho stejnopisu místní komisi.

Místní komise překontroluje zápisy okrskových komisí a její zápis vypadá obdobně jako u komise okrskové. Jestliže se místní referendum koná, ve statutárním městě předloží místní komise stejnopis městské komisy, která o svém jednání vyhotovuje zápis.

Vyhlášení výsledků provádí místní komise, popřípadě městská komise pokud se referendum konalo ve statutárním městě. Vyhlášení se provádí vyvěšením výsledků na úřední desce příslušného úřadu po dobu minimálně 15 dnů. Kromě vyhlášení musí ještě starosta obce, nebo primátor, oznámit Ministerstvu vnitra do 5 dnů, to že bylo referendum vyhlášeno, výsledek hlasování a jaké rozhodnutí bude přijato. Pokud není možné učinit rozhodnutí místního referenda kvůli jeho nesouladu se zákonem, starosta, popřípadě primátor, oznamuje tuto skutečnost Ministerstvu vnitra nejpozději do 30 dnů.⁷⁸

Platnost a závaznost hlasování

Místní referendum nabývá platnosti, jestliže hlasovalo nejméně 35% oprávněných osob. To ale neznamena, že je místní referendum závazné. Pro závaznost je třeba nadpoloviční většina všech hlasujících a také hlasujících musí být alespoň 25% všech oprávněných osob (*Tabulka 4*) zapsaných v seznamu oprávněných osob. To neplatí pro všechna místní referenda. Zvláštním druhem jsou referenda o oddělení, připojení části obce a o sloučení obcí. V tomto případě se zvyšuje počet potřebných hlasů k získání závaznosti na nadpoloviční většinu všech oprávněných osob.⁷⁹

Platnost a závaznost prošla výraznou změnou novelou č. 169/2008 Sb., která upravila požadavky na platnost a závaznost místního referenda do dnešní platné podoby. Před touto novelou bylo třeba nejméně 50% osob hlasujících v místním referendu pro jeho platnost. Rozhodnutí bylo závazné při podpoře nadpoloviční většiny hlasujících. Tato novela reagovala na velkou potřebu aktivních hlasujících osob, ale zároveň nezměnila počet osob potřebných pro závaznost. (Což je viditelné v *Tabulce 4*. Ani jedno z referend by nemohlo být platné,

---

⁷⁸ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 41 - § 47

⁷⁹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 48

protože nesplňuje potřebný počet hlasujících osob, ačkoliv v prvním a v druhém případě byl dostatečný počet osob hlasujících pro.) Novela vstoupila v platnost 1. 7. 2008.

Místní referendum je závazné 24 měsíců. Během této doby nelze znovu hlasovat o stejné otázce a je nutno respektovat výsledek referenda.⁸⁰ Jestliže orgány obce nedodrží výsledek hlasování a jednají v rozporu s ním, mohou se občané obrátit na Ministerstvo vnitra. Ministerstvo je oprávněné pozastavit úkon obce v nesouladu s výsledkem hlasování v místním referendu.⁸¹

Tabulka 4

Počet oprávněných osob	Hlasovalo	Pro	Platnost	Závaznost
100	49	30	Ano	Ano
100	40	26	Ano	Ano
100	40	22	Ano	Ne

Zdroj: Vlastní výzkum

3.4 Soudní ochrana

Soudní ochranu místního referenda má na starosti správní soudnictví a prošla výraznou změnou od své první podoby. V minulé právní úpravě zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, se soudní ochrana vztahovala pouze na řízení ohledně chyb v seznamech oprávněných osob a ve věci stížnosti na platnost hlasování.⁸² Tato úprava se ukázala jako nedostatečná. Současná právní úprava disponuje dokonalejší ochranou včetně ochrany návrhu přípravného výboru. Pokud není oprávněná osoba spokojena s postupem obecního úřadu nebo zastupitelstva může podat stížnost ke Krajskému soudu.

Jedním z takových to případů je výzva od obecního úřadu k odstranění vad návrhu místního referenda. S tím ale nemusí přípravný výbor souhlasit a může se domáhat soudní ochrany. Na tuto stížnost má lhůtu 10 dnů od doručení písemné výzvy k odstranění dat. Soud buď vyhoví obecnímu úřadu, nebo prohlásí návrh referenda za bezvadný.

Pokud byl návrh přípravného výboru vyhodnocen obecním úřadem jako bezchybný a poté byl předán zastupitelstvu k projednání, ale to se rozhodlo referendum nevyhlásit, má

---

⁸⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 7 písm. h

⁸¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích § 124 odst. 1

⁸² Zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu § 87 - § 89

právo se přípravný výbor domáhat soudní ochrany. V tomto případě je lhůta 20 dnů od jednání zastupitelstva. Soud, pokud to uzná za vhodné, může vyhlásit místní referendum.

Dále se lze domáhat ochrany hlasování. V tomto případě jsou přípustné dva návrhy, návrh na vyslovení neplatnosti hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti v rozhodnutí místního referenda. Jestliže jde o návrh na vyslovení neplatnosti hlasování, je přípustný jen v případě, kdy byla porušena ustanovení o porušení hlasování. Návrh na vyslovení neplatnosti v rozhodnutí připadá v úvahu, když se v místním referendu hlasuje o nepřipustné otázce. Na oba tyto návrhy se vztahuje lhůta 10 dnů od vyhlášení výsledků hlasování.⁸³

Krajský soud má lhůtu 30 dnů na své rozhodnutí. Když nebude některá ze stran spokojena s výsledkem rozhodnutí soudu, má možnost se proti rozhodnutí bránit kasační stížností u Nejvyššího správního soudu.⁸⁴

Kasační stížnost

Kasační stížnost je mimořádný opravný prostředek ukotven do soudního řádu správního a směřuje proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve věcech správního soudnictví. Je postavena na tzv. kasačním principu. To znamená, že přezkum se provádí jen po stránce právní nikoli skutkové. Účastník tedy nemůže navrhopvat nové skutečnosti a důkazy.⁸⁵

Stěžovatel musí přesně vymezit, v jakém rozsahu nesouhlasí s rozhodnutím krajského soudu a může si vybrat jen důvody zákonem stanovené. V případě, že se stěžovatel rozhodne podat kasační stížnost, je nutné, aby byl zastoupen advokátem. Kasační stížnost může podat nejen každý účastník soudního řízení, ale také osoba zúčastněná na řízení.

Kasační stížnost se podává k Nejvyššímu správnímu soudu, pokud je podána ke krajskému soudu, který vydal rozhodnutí, tak tento soud ji předá bez zbytečného odkladu Nejvyššímu správnímu soudu. Na podání kasační stížnosti má stěžovatel lhůtu 2 týdny od doručení rozhodnutí. Jestliže kasační stížnost má nedostatky musí je stěžovatel opravit, na opravu má lhůtu jeden měsíc. V této lhůtě může stěžovatel rozšiřovat kasační stížnost o další body. Tato lhůta může být na žádost stěžovatele prodloužena až o měsíc.

---

⁸³ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 57, § 58

⁸⁴ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 91a odst. 3

⁸⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní. 6. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 422. ISBN: 978-80-7201-842-0

Pokud Nejvyšší správní soud uzná kasační stížnost za oprávněnou, zruší rozsudek krajského soudu a vrátí mu případ k dalšímu prozkoumání. Krajský soud musí respektovat právní názor Nejvyššího správního soudu. Jestliže není kasační stížnost řádně odůvodněna, může ji Nejvyšší správní soud zamítnout.⁸⁶

---

⁸⁶ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 102 - § 110

4 Referendum ve vybraných zemích

Referendum je přímé hlasování občanů o určité otázce, ve kterém vyjádří souhlas nebo nesouhlas s podanou otázkou. Vznik referenda se datuje 15 stoletím do Švýcarska. Výraz referendum vnikl z latinského slova *referendus*, což znamená věc, o které má být podána zpráva. Původně referendum vypadalo tak, že obce hlasovaly o určité věci a výsledek hlasování se předkládal k projednání do vyšších celků. Tento postup se latinsky označoval jako *ad audientum et referendum* a nejspíše i podle něj vzniklo označení referendum.

Historicky lze rozdělit konání referend do několika období. Nejstarší období se týká zejména Švýcarska, Francie a Spojených států amerických. Druhé období, je období mezi první a druhou světovou válkou. Třetí období následuje po druhé světové válce. Ve třetím období vzrůstají tendence občanů konat referenda, častým tématem referend jsou problém plynoucí ze zásadních politických změn. Po roce 1989 nastal v Evropě největší nárůst konání místních referend, za což může demokratizace kontinentu a rozpad SSSR. Mezi země co nejčastěji využívají referendum, patří Švýcarsko.⁸⁷

4.1 Slovensko

Slovenská republika má právo na referendum zakotveno ve své ústavě v článku 93. Tento článek dále určuje, o čem se smí a nesmí referendum konat. Mezi nepřijatelné otázky patří otázky týkající se základních práv a svobod, daní a otázky týkající se odvodu a státního rozpočtu. V celostátním referendu může volit každý občan, který má právo volit do Národní rady Slovenské republiky. Celostátní referendum vyhlašuje prezident republiky, když se na tom usnese Národní rada, nebo pokud petici podepíše alespoň 350 000 občanů. Prezident také může dát předmět celostátního referenda přezkoumat k Ústavnímu soudu. Celostátní referendum je platné, pokud se ho zúčastní nadpoloviční většina všech oprávněných osob a závazná je pokud bude rozhodnutí přijato nadpoloviční většinou oprávněných osob. Celostátní referendum má podobu zákona a Národní rada může změnit rozhodnutí z referenda až po 3 letech pomocí ústavního zákona. O stejné otázce se rovněž může hlasovat až po uplynutí 3 let.⁸⁸

---

⁸⁷ RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 295. A 296. ISBN 978-80-210-4881-2.

⁸⁸ Ústava Slovenské republiky, zákon č. 460/1992 Zb. čl. 93- čl 100

Co se místního referenda týče je také zakotveno v Ústavě: *“Územná samospráva sa uskutočňuje na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom, referendom na území vyššieho územného celku, orgánmi obce alebo orgánmi vyššieho územného celku. Spôsob vykonania miestneho referenda a referenda na území vyššieho územného celku ustanoví zákon.”*⁸⁹ Více o místním referendu upravuje zákon č. 369/1990 Zb.

Oproti ČR musí zastupitelstvo vyhlásit referendum, pokud pro petici hlasovalo minimálně 30% všech oprávněných osob. Další rozdílnost je, že místní referendum lze konat o odstoupení starosty obce. Co se týče platnosti a závaznosti, tak ta je shodná jako u referenda s celostátní působností.⁹⁰

4.2 Polsko

V Polsku je institut místního referenda zakotven v Ústavě ve článku 170 a poté je tento institut upraven speciálním zákonem. Článek 170 dává možnost pomocí místního referenda odvolat místního voleného činitele, např. starostu. Na rozdíl od ČR starostu nemůže odvolat zastupitelstvo.

Pokud je návrh místního referenda z občanské iniciativy, stačí v Polsku jen 10% podpisů oprávněných osob hlasovat, na jejich sesbírání mají pouze 60 dní. Dále může být místní referendum vyhlášeno z iniciativy obecní rady. Jednou ze zvláštností polské úpravy je den konání místního referenda. Referendum se nesmí konat v jakýkoliv pracovní den.

Co se platnosti a závaznosti týče, tak stačí, aby pro místní referendum hlasovalo více než 30% oprávněných osob a většina hlasujících musí tento návrh podpořit. Jedinou výjimku pro počet hlasů tvoří referenda týkající se sebezdanění občanů. Sebezdaněním se rozumí obecní daně a pokud bude chtít obec zavádět nové obecní daně, musí konat místní referendum. Oproti ostatním otázkám je třeba, aby otázku sebezdanění podpořila dvoutřetinová většina hlasujících osob.

Obdobně jako v ČR pokud budou neshody mezi občany a obecní radou mohou se obě strany obrátit na správní soudnictví.⁹¹

---

⁸⁹ Citace: Ústava Slovenské republiky, zákon č. 460/1992 Zb. čl 67 odst. 1

⁹⁰ Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení §11a

⁹¹ JUPTNER, Petr a kol. Evropská lokální politika 2. Praha: Edition, 2009. s. 243. ISBN 978-80-254-3510-6

4.3 Maďarsko

Maďarsko má zakotveno referendum v Ústavě a dále je potom upraveno ve speciálním zákoně. Častým tématem referend je slučování a oddělování obcí. Naopak referendum se nesmí konat o rozpočtu samosprávy a nařízení, kterým by se určovaly místní daně. Další nepřipustné téma se týká rozpuštění zastupitelstva.

Pokud návrh pochází z lidové iniciativy, je třeba překonat minimální hranici podpisů, tu v Maďarsku upravuje zákon a pohybuje mezi 10% a 25%. V obecním nařízení je zvolen v tomto rozmezí potřebný počet podpisů oprávněných osob. Po sesbírání potřebného počtu podpisů, zastupitelstvo musí vyhlásit místní referendum. Na sběr podpisů je pouze jeden měsíc. Místní referendum může starostovi navrhnout i výbor zastupitelstva nebo minimálně čtvrtina členů zastupitelstva.

Místní referendum je v Maďarsku platné, pokud pro něj hlasuje minimálně 50% oprávněných osob, závazné je, jestliže nadpoloviční většina hlasujících podpořila návrh. V případě negativního výsledku referenda je možné o stejné otázce hlasovat až po 1 roce.

Zajímavostí je, že místní referendum se nesmí konat v den státního svátku, ani den před ním a po něm.⁹²

4.4 Německo

Místní referendum si upravuje každá spolková země ve své ústavě. První tento institut zavedla spolková země Bádensko-Württembersko a po sjednocení Německa začali i ostatní spolkové země využívat tento institut. Poslední spolková země byl Berlín, který zanesl místní referendum do své ústavy v roce 2005.

Každá spolková země si sama stanovuje, kolik procent občanů obce musí podpořit návrh místního referenda. (tabulka 5) Podobným stylem se řídí i právní úprava v ČR, která taky zohledňuje různě lidnaté obce.

---

⁹² RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 298. - 308. ISBN 978-80-210-4881-2.

tabulka 5

Spolková země	Potřebný počet oprávněných osob
Bádensko-Württembersko	5% - 10%
Bavorsko	3% - 10%
Durynsko	13% - 17%
Hamburk	2% - 3%
Meklenbursko-Přední Pomořansko	2,5% - 10%
Porýní-Falc	6% - 15%
Sársko	5% - 15%
Sasko	15%
Sasko-Anhaltsko	6% - 15%
Severní Porýní-Vestfálsko	3% - 10%
Ostatní	10%

Zdroj: RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 304. ISBN 978-80-210-4881-2.

Stejně jako počet oprávněných osob je i platnost místní referenda různá v jednotlivých spolkových zemích. Většinou bývá mezi 20% - 30% oprávněných osob. V Bavorsku je platnost závislá na počtu obyvatel obce a lze zde hlasovat korespondenční cestou. Referendum lze v Bavorsku vyvolat i pomocí občanské petice, kterou musí podepsat určité procento oprávněných osob v závislosti na velikosti obce. Referenda jsou závazná od jednoho roku až po dobu tří let.⁹³

4.5 Dánsko

Dánská ústava zakotvuje obligatorní i fakultativní referendum. Obligatorní referendum se může konat jen v několika případech. Jedním z těchto případů je, kdy se hlasuje o změně ústavy. V tomto případě je potřeba minimálně 40% oprávněných osob, aby podpořili návrh. Další případ nastane, pokud se bude hlasovat o změně věkové hranice pro využití volebního práva. Mezi obligatorní referenda se řadí i referendum, které se týká delegace ústavních pravomocí Dánska na mezinárodní orgány. Takový případ nastane, pokud nebude dosaženo minimálně 5/6 všech poslanců pro návrh, ale pro návrh bude hlasovat více než polovina poslanců a vláda nestáhne návrh. V takové situaci se přenechává rozhodnutí na referendu.

⁹³ JUPTNER, Petr a kol. Evropská lokální politika, Praha: Edition, 2009. s. 66, s. 67. ISBN 978-80-254-1187-2

Pro fakultativní referendum platí, že je vyhlášeno třetinou všech poslanců, jestliže chtějí dát možnost občanům rozhodnout o přijetí nového zákona. Toto hlasování bude platné, pokud pro něj bude hlasovat nadpoloviční většina všech oprávněných osob. Hranice závaznosti je nastavena na minimální hranici 30% oprávněných osob. Seznam možných otázek pro fakultativní referendum stanovuje ústava. Pokud se koná fakultativní referendum o jiné otázce, než připouští ústava, má jen konzultativní charakter.

V Dánku není zákonně upraven institut místního referenda, tudíž nejsou ani místní referenda závazná. I přes to se však konají obecní referenda, která sice nemají závazný charakter, ale orgány obce k jejich výsledku často přihlížejí.⁹⁴

4.6 Belgie

Místní referendum bylo vtěleno do čl. 41 Ústavy Belgického království v roce 1999. Od roku 1995 navíc existuje samostatný zákon o místním referendu, tento zákon však stanovoval příliš vysoké požadavky pro konání referenda. Jediný možný typ byl konzultativní referendum a bylo potřeba, aby více než 40% všech oprávněných osob hlasovalo pro návrh. Roku 1998 přišla novela zákona, která změnila počet obyvatel (nikoli voličů) potřebných pro iniciaci referenda (v malých městech je to až 20%). Pokud není dosažena potřebná hranice účasti, nejsou hlasy přepočítány a hlasovací lístky jsou hned spáleny.

V Belgii se může konat hlasování do místního referenda jen v neděli a místní referendum nemůže být pořádáno společně s volbami ani v ochranné době před nimi. Hlasování se mohou zúčastnit osoby starší 16 let.⁹⁵

4.7 Francie

Institut místního referenda prošel ve Francii řadou změn. Nejprve mohli vyhlásit referendum jen vláda nebo prezident republiky. První náznaky místního referenda přišli v roce 1992, kdy zákon umožnil konzultativní místní referenda. První závazné místní referendum bylo možné až v roce 1995. Místní referendum se mohlo konat jen o otázkách týkajících se územního plánu a muselo jej podpořit minimálně 20% občanů obce.

---

⁹⁴ Bartáková, Petra: Referenda ve vybraných zemích, 2006, str. 10 a str. 11

⁹⁵ RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 298. - 309. ISBN 978-80-210-4881-2.

V roce 2003 proběhla změna ústavy ve Francii, ta nyní už počítá s konáním místního referenda a to konkrétně ve čl. 72 odst. 1. Dále tato úprava dávala možnost obcím vykonávat petiční právo. V tom samém roce vznikl i zákon týkající se místního referenda. Oproti minulé úpravě už se nejednalo jen o nezávazné referendum. Byla stanovena i minimální míra účasti na 50% všech oprávněných osob.

Velkou změnou je oproti ČR den, ve kterém se může referendum konat. Ve Francii se nemůže konat místní referendum s jakýmkoliv typem voleb a nesmí se konat ani v průběhu volební kampaně. Další změnou oproti české právní úpravě je, že ve Francii je možné přijmout ústavní zákon, pokud návrh podpoří minimálně 3/5 zúčastněných voličů.⁹⁶

4.8 Velká Británie

Celostátní i místní referendum je ve Velké Británii upraveno zákonem *Political Parties Elections and Referendums Act 2000*. Tento zákon předpokládá, že referendum bude fakultativní s konzultativním účinkem. Dalším zákonem, který byl v souvislosti s referendem přijat je zákon *The Political Parties Elections and Referendums Act 2000*. Tento zákon určuje, že musí být povinná registrace osob popřípadě skupin vedoucích kampaň referenda (ať už pro návrh nebo proti němu), dále omezuje množství finančních příspěvků a požaduje zveřejnění všech údajů ohledně nich.

Před konáním referenda musí být přijat zvláštní zákon. Je na parlamentu jestli bude danou problematiku řešit takovým způsobem. Potřebný počet osob hlasujících pro návrh je vždy stanoven v zákoně, ve kterém se jedná o dotyčném referendu. Podobná úprava platí i pro počet obyvatel potřebných k iniciaci místního referenda. Počet stanovuje příslušní člen kabinetu. Minimální hranice je nastavena na 5% v Anglii a 10% ve Walesu a hlasovat může každý účastník, který má právo hlasovat v komunálních volbách. Hlasovat lze i pomocí telefonu, nebo pomocí elektronických prostředků. Výsledek hlasování je závazný po dobu 5 let. Zajímavostí je, že v referendu může být rozhodnuto, jestli má být volen starosta přímo.⁹⁷

---

⁹⁶ Radomír Špok, a kol.: Místní referenda v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie, 1. vyd. Praha: Institut pro evropskou politiku Europeum, 2006. s. 54. ISBN 80-86993-01-9.

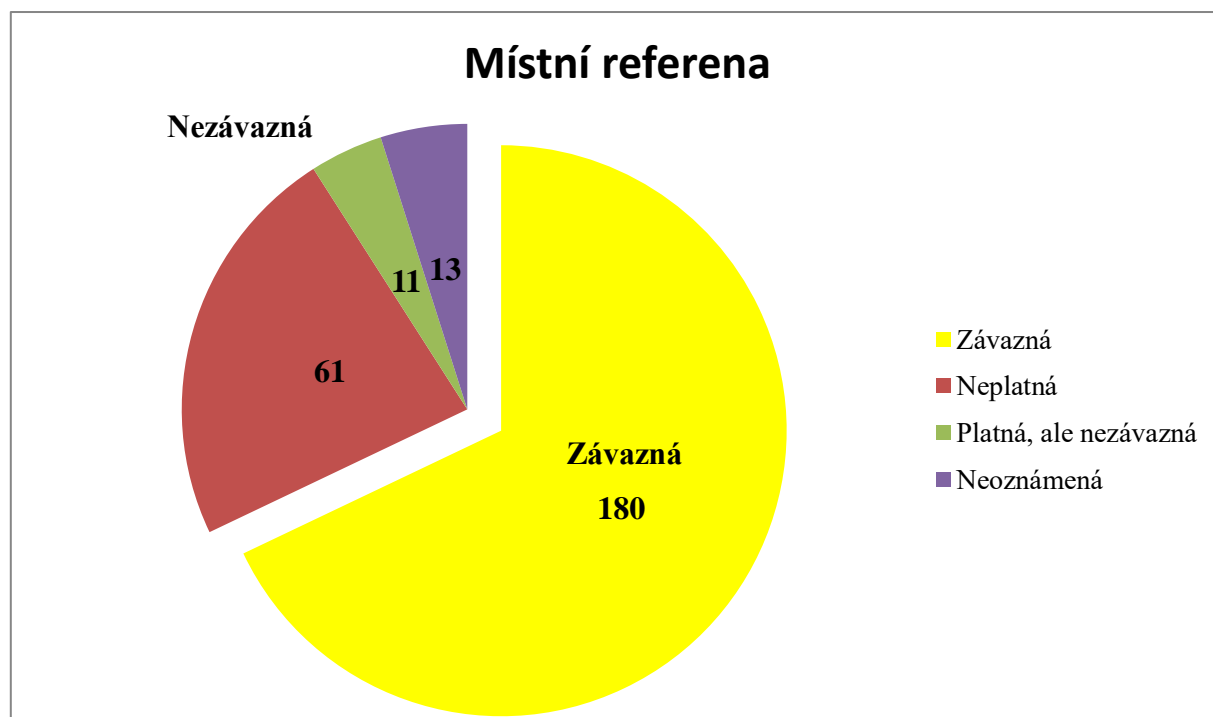
⁹⁷ RIGEL, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 302. - 308. ISBN 978-80-210-4881-2.

5 Místní referenda v ČR

Tato kapitola bude zkoumat místní referenda, která se konala v ČR od roku 2006 do 21. 10. 2018. V tomto období se konalo celkem 265 místních referend. 180 bylo závazných, 85 nezávazných z toho 61 nesplnilo ani podmínku platnosti, 11 sice bylo platných, ale nebylo závazných a 13 místních referend se vůbec nevyhlásilo. Úspěšnost místních referend tedy činí 67,9 %. (viz *Graf 1.*)

Ve sledovaném období Nejvyšším správní soud zrušil jen jedno místní referendum. To bylo uskutečněno v obci Chvalovice dne 30. 6. 2012 a otázka zněla takto: *“Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo Obce Chvalovice neprodleně zakázalo a nepovolovalo v katastru obce výstavbu větrných elektráren a současně zrušilo, nebo vypovědělo doposud všechny uzavřené smlouvy s firmou Viventy česká s.r.o., IČ: 26918013, se sídlem V Brně, Olomoucká 3419/7?”* Nejvyšší správní soud rozhodl na základě kasační stížnosti zrušit rozhodnutí krajského soudu a vyslovit neplatnost rozhodnutí přijatého v místním referendu, protože odporovalo § 6 zákona o místním referendu – otázka se nesmí týkat samostatné působnosti obce.⁹⁸

Graf 1.

Zdroj: www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx

⁹⁸ Usnesení NSS sp. zn. Ars 4/2012 - 47

5.1 Témata místního referenda

Otázky v místním referendu lze rozdělit do několika kategorií. Pro větší přehled *Tabulka 6* sleduje četnost otázek pro jednotlivá témata ve sledovaném období. V této části budou rozebrána i jednotlivá témata a budou konkretizovány otázky, které se jich týkají. Co se počtu referend týče, je zajímavé si všimnout roku 2007. V tomto roce se konaly referenda o umístění amerického radaru v Brdech. Další znatelný nárůst četnosti referend byl v roce 2010 pro téma místní rozvoj. Takovýto nárůst způsobily diskuze o rozšíření letiště Vodochody ve středočeském kraji. Tato otázka zazněla ve 12 obcích. Zajímavou frekvenci mají i referenda týkající se hazardu. Největší aktivita byla v roce 2014. Jeden z možných důvodů takto velkého množství mohly být volby do zastupitelstev obcí a vypadá to, že v budoucnu se tímto tématem bude zabývat minimální množství referend, protože byl v roce 2016 přijat nový zákon upravující regulaci hazardních her na celém území České republiky (zákon č. 186/2016 Sb.).

Tabulka 6

		Rok konání											
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Téma	Územní rozvoj	3	2	4	9	27	5	7	7	9	2	9	9
	Obnovitelné zdroje	1	6	3	5	8	4	5	4	1	0	2	0
	Majetek obce	0	1	2	3	0	2	0	5	6	2	4	2
	Odpady	2	0	0	1	3	1	3	3	4	0	2	1
	Radar	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Zákaz hazardu	0	0	0	0	0	0	0	1	12	3	0	0
	Těžba	3	1	0	3	0	0	1	0	3	1	2	1
	Úložiště jaderného odpadu	0	7	2	3	0	0	0	1	1	0	1	0
	Rozdělení obcí	0	0	3	1	3	0	4	1	0	0	0	0
	Doprava	0	2	1	0	0	1	1	0	1	0	2	5
	Ostatní	0	0	1	1	0	0	1	6	5	1	1	1
Celkem	9	38	16	26	41	13	22	28	42	9	23	19	

Zdroj: www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx

Téma územního rozvoje se týká hlavně výstavby nových budov v obci – např. výstavba nákupního centra. Do tohoto tématu spadají otázky řešící podnikatelské záměry na území obce. Podobná otázka je i otázka týkající se majetku obce v této otázce je řešen prodej popřípadě nákup majetku obce. Dále jsou zde řešeny otázky týkající se renovace budov.

Otázka obnovitelných zdrojů řeší téma ekologie a obnovitelných zdrojů. Do této oblasti patří témata týkající se větrných elektráren, fotovoltaických elektráren a bioplynových stanic. Obyvatelům obce většinou vaší velká rozloha a hlučnost těchto zařízení, kdežto zastupitelstvo v tomto vidí investiční příležitost.

Téma odpadů řeší především výstavbu kanalizací a čističek odpadních vod. Často se také objevovala otázka týkající se skládky odpadů.

Místní referenda, která se týkala vystavění radaru v Brdech, se konala v roce 2007. O této otázce se hlasovalo celkem v 19 obcích. V 16 obcích nesouhlasili občané s výstavbou radaru, pouze ve 3 obcích byli občané pro výstavbu.

Otázky týkající se zákazu hazardu, začínají se objevovat až v roce 2013. S tématem zákazu hazardu se objevují i otázky týkající se zákazu prostituce v obcích, např. referendum obce Dvory nad Lužnicí konající se 22. 3. 2014.

Do tématu těžby, se řadí otázky řešící většinou zastavení nebo zahájení těžby nerostných na území obce.

Do otázek týkající se úložiště jaderného odpadu spadají hlavně otázky týkající se lokality, ve které se bude nacházet úložiště jaderného odpadu.

Téma rozdělení obcí se týká odloučení jedné části obce od celé obce. Přípustný je i opačný princip – spojení obcí, ve sledovaném období se však tato otázka neobjevila.

Otázka dopravy řeší hlavně výstavbu nových silnic, dálnic, nebo jiných pozemních komunikací.

Otázky spadající pod téma ostatní nemají společný základ. Velká část otázek v této kategorii se týká fungování škol.

5.2 Velikost obce

Jedním z důležitých faktorů pro úspěch místního referenda je velikost obce, ve které se koná. Zpravidla platí, že v menších obcích se konají referenda častěji a mají zde mnohem větší šanci na úspěch.⁹⁹ Tuto myšlenku podporuje i rozvržení obcí v ČR podle velikosti obyvatel. Z 6 258 obcí je více než 5 600 obcí, ve kterých žije méně než 3 000 obyvatel (*Tabulka 7*), je proto pravděpodobné, že vzhledem k většinovému počtu těchto obcí, se bude většina referend konat právě zde. (*Tabulka 8*)

Tabulka 7

Počet obyvatel	Počet obcí
méně než 500	3 446
501 – 3 000	2 262
3 001 – 10 000	419
10 001 – 50 000	113
50 001 – 150 000	14
více než 150 000	4
CELKEM	6 258

Zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546986/13007218.pdf/1d52a859-3564-48e4-a816-45352d519a59?version=1.0>

Ovšem ne každý obyvatel obce je oprávněn hlasovat v místním referendu. (viz. Kapitola 3.3) Velká většina referend se konala v obcích, kde byl počet oprávněných osob menší než 3 000. Tento výsledek není nijak překvapující, vzhledem k většinovému počtu těchto obcí. Zajímavější je sledování úspěšnosti referend. *Tabulka 8* potvrzuje Smithovu myšlenku o větší úspěšnosti referend v menších obcích. Největší četnost a úspěšnost zaznamenala místní referenda v nejmenších obcích. Naopak v obcích s počtem oprávněných osob nad 50 001 bylo ve sledovaném období pouze jedno úspěšné místní referendum. To se konalo v Plzni 11. a 12. ledna 2013 (společně s 1. kolem volby prezidenta republiky), jeho předmětem byl zákaz výstavby obchodního zařízení na místě Domu kultury Inwest.¹⁰⁰

⁹⁹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. Praha: ISEA - Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2007, s. 47, ISBN 978-80-903316-3-1.

¹⁰⁰ <https://referendum.plzen.eu/>

Tabulka 8

Počet oprávněných osob hlasovat v místním referendu	Počet oznámených místních referend	Místní referenda závazná	Úspěšnost
méně než 500	97	88	90,7 %
501 – 3 000	99	72	72,7 %
3 001 – 10 000	34	14	41,2 %
10 001 – 50 000	11	4	36,4 %
50 001 – 150 000	9	1	11,1 %
více než 150 000	2	0	0 %

Zdroj: www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx

5.3 Společné konání s volbami

Klíčový pro úspěch místního referenda je vhodně zvolený den, ve kterém se bude konat. V ČR platí, že hlasování do místního referenda se může konat jen v jeden den. Existuje však i výjimka, pokud se místní referendum koná společně s volbami. V takovém případě je možné hlasovat do místního referenda po celou dobu konání voleb.¹⁰¹ Lze tedy předpokládat větší závaznost referend, které se konala společně s volbami.¹⁰² Toto tvrzení sice potvrzuje *Tabulka 9*, ale vzhledem k minimálnímu rozdílu, nebude společné konání voleb s místním referendem patřit mezi hlavní faktory úspěšnosti místního referenda.

Tabulka 9

	Závazná	Nezávazná	Úspěšnost
Souběžné volby	51	24	68 %
Bez souběžných voleb	129	61	67,9 %
Celkem	180	85	67,9 %

Zdroj: vlastní výzkum

¹⁰¹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů § 5 odst. 1

¹⁰² SMITH, Michael L. Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice. Praha: ISEA - Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2007, s. 82, ISBN 978-80-903316-3-1.

6 Závěr

Tato bakalářská práce se věnuje tématu místní referendum. Místní referendum patří mezi instituty přímé demokracie. Kromě institutů přímé demokracie lze v ČR nalézt i instituty nepřímé demokracie. Obecným popisem a vymezením těchto institutů se zabývá úvodní kapitola.

Následující kapitola se věnuje zakotvení místního referenda v právním řádu ČR. Právní úprava, ve které je popsána celá cesta místního referenda od sepsání návrhu až po jeho vyhlášení je zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. Důležité je i ústavního zakotvení práva občanů na místní referendum v Ústavě ČR a Listině.

Právní úprava místního referenda prošla celou řadou změn. Mezi nejdůležitější změny patří zlepšení soudní ochrany, ta se již vztahuje na celý proces místního referenda. Stížnost se podává k Nejvyššímu správnímu soudu v podobě kasační stížnosti. Další změna přišla s novelou č. 169/2008 Sb., která snížila hranici potřebnou pro platnost.

Další kapitola řeší referendum ve vybraných zemích Evropy. V této kapitole jsem se snažil poukázat na rozdílnou právní úpravu, která se týká především hranice platnosti, závaznosti a rozdílnosti otázek, které jsou v referendu přípustné. Zajímavé je sledovat, ve kterých dnech se může referendum v jednotlivých státech konat.

Poslední kapitola popisuje místní referenda ve sledovaném období v ČR. Rozebrány budou témata, o kterých se v referendech hlasovalo, zajímavé je sledování četnosti určitých témat v určitém období (např. v roce 2007 rozhodování o stavbě radaru v Brdech). Dále tato kapitola zkoumá faktory, které zvyšují šanci na závaznost referenda.

Místní referendum představuje významný prvek přímé demokracie, pomocí něhož může občan ovlivnit dění komunální politiky. Místní referendum také může pomoci zastupitelstvu s objevením a řešením problémů v dané obci.

7 Resumé

This bachelor thesis examines with the topic of referendum. The local referendum is one of the direct democracy institutes. In addition to direct democracy, it can be used in the Czech Republic and in the institute of non-direct democracy. This directive applies to the introductory chapter.

This chapter focuses the local referendum in the Czech legal order. The legal regulation, which describes the whole way of the local referendum from the proposal to the issue and after its promulgation, is Act No. 22/2004 Sb

Legal regulation of the local referendum went through a number of changes. The most important changes include improving judicial protection. The complaint is handed to the Supreme Administrative Proceeding in the form of a cassation complaint. Another change came with amendment No. 169/2008 Sb., which reduces the level of validity required.

The next chapter deals with a referendum in selected European countries. In this case, I have tried to point out the different legal regulations, which include mainly borders.

In the Czech Republic it is interesting to observe the issue of voting in the referendums, to monitor the frequency at that time during a certain period (eg. in 2007 the decision to build a radar in Brdy). Furthermore, this chapter examines the factors that increase the chances of a referendum being binding.

The local referendum is an important element of direct democracy. The local referendum can also help the council discover and solve problems in the community.

8 Zdroje

Literatura

Bartáková, Petra: Referenda ve vybraných zemích, 2006, s. 10 a s. 11

Filip, Jan. Ústavní právo České republiky I. díl: Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR. 4. opravené a doplněné vydání. Masarykova univerzita v Brně: Doplněk, 2003, s. 395. ISBN 80-210-3254-5.

Heywood, Andrew. Politologie. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2004, s. 87 ISBN 80-86432-95-5

Hloušek, V., Kopeček, L. Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007, s. 20. a s. 35. ISBN 978-80-210-4249-0

Juptner, Petr a kol. Evropská lokální politika 2. Praha: Edition, 2009, s. 243. ISBN 978-80-254-3510-6

Klíma, Karel. Státověda. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 85. ISBN 80-868-9898-9

Mates, Pavel. Právní úprava místního referenda. Právní fórum. 2/2007, roč. IV, s. 55.

Radomír Špok, a kol.: Místní referenda v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie, 1. vyd. Praha: Institut pro evropskou politiku Europeum, 2006. s. 54. ISBN 80-86993-01-9.

Riegel, Filip. Místní referendum v evropském kontextu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 297. – s. 309. ISBN 978-80-210-4881-2.

SMITH, Michael L. Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice. Praha: ISEA - Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2007, s. 47 a s. 82, ISBN 978-80-903316-3-1.

Wagnerová Eliška a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 500. ISBN 978-80-735-7750-6

Winterová, Alena a kol. Civilní právo procesní. 6. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 422. ISBN: 978-80-7201-842-0

Internetové zdroje

[http://detizeme.cz/kampan.shtml?als\[KID\]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe](http://detizeme.cz/kampan.shtml?als[KID]=ff3f76f45cd0a5b5707c8592c0d2cffe)

<http://services.cuzk.cz/sestavy/VO/>

<http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/map.html>

https://is.muni.cz/el/1422/jaro2015/MP201Zk/um/web/doc/19stoleti/Prosincova_ustava_186.pdf

<https://volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>

https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty

https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty

<https://www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx>

Právní předpisy

Důvodová zpráva k zákonu č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Listina základních práv a svobod

Ústava Slovenské republiky, zákon č. 460/1992 Zb.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava

Ústavní zákon č. 100/1960, Ústava Československé socialistické republiky

Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. o československé federaci

Ústavní zákon č. 150/1948, Ústava Československé republiky

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

Zákon č. 18/1918, o prozatímní ústavě.

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

Zákon č. 121/1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů

Zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu § 87 - § 89

Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 26

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád § 175

Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení

Judikatura:

Nález ÚS č. I. ÚS 101/05 ze dne 13. 3. 2007 [48/2007 USn.] K rozhodnutí soudu o návrhu na vyhlášení místního referenda

Nález ÚS ČR ze dne 12. března 2007, sp. zn. I. ÚS 101/05

Nález ÚS č. I. ÚS 101/05 ze dne 13. 3. 2007 [48/2007 USn.] K rozhodnutí soudu o návrhu na vyhlášení místního referenda

Nálezy ÚS sp. zn. III. ÚS 873/09, III. ÚS 263/09 a III. ÚS 995/09

Rozhodnutí č. 85/2018 Sb.

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze čj. 44 Ca 44/2009-33 ze dne 22. 6. 2009.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. října 2014, č. j. Ars 3/2014 – 41

Sbírka rozhodnutí nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2010, Sp. zn.: 44A 62/2010

Smlouva o Evropské unii, čl. 14

Soudní rozhodnutí Ústavního soudu, Sp, zn. Pl.ÚS 42/2000

Sp. zn. 50 A 1/2013 – 115 ze dne 30. 1. 2013.

Usnesení NSS sp. zn. Ars 7/2014

Usnesení sp. zn. 30 A 34/2010

Usnesení sp. zn. 40 A 7/2014

Usnesení sp. zn. 57 A 49/2012